Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

26. siječnja 2017.*

„Žalba – Zabranjeni sporazumi – Belgijsko, njemačko, francusko, talijansko, nizozemsko i austrijsko tržište kupaonske opreme – Usklađivanje prodajnih cijena i razmjena osjetljivih poslovnih informacija – Uredba (EZ) br. 1/2003 – Članak 23. stavak 2. – Gornja granica od 10% prihoda – Smjernice o metodi za utvrđivanje iznosa novčanih kazni iz 2006. – Obveza obrazlaganja – Načelo jednakog postupanja – Izvršavanje neograničene nadležnosti“

U predmetu C-637/13 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 27. studenoga 2013.,

Laufen Austria AG, sa sjedištem u Wilhelmsburgu (Austrija), koji zastupa E. Navarro Varona, *abogada*,

tužitelj,

druga stranka u postupku je:

Europska komisija, koju zastupaju F. Castilla Contreras, F. Castillo de la Torre i F. Jimeno Fernández, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourgu,

tuženik u prvostupanjskom postupku,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, potpredsjednik Suda, u svojstvu predsjednika prvog vijeća, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (izvjestitelj) i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik : M. Wathelet,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 10. rujna 2015.,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: španjolski

Presudu

1 Laufen Austria AG u žalbi traži ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 16. rujna 2013., Laufen Austria/Komisija (T-411/10, EU:T:2013:443; u daljnjem tekstu: pobijana presuda), kojom je taj sud odbio njegovu tužbu kojom je tražio poništenje Odluke Komisije C (2010) 4185 *final* od 23. lipnja 2010. o postupku primjene članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/39092 – kupaonska oprema) (u daljnjem tekstu: sporna odluka) u dijelu koji se odnosi na njega, odnosno, podredno, smanjenje novčane kazne koja mu je izrečena tom odlukom.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 1/2003

2 Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101.] i [102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165. i ispravak u SL-u 2016., L 173, str. 108.) u članku 23. stavku 2. predviđa:

„Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

(a) krše odredbe članka [101.] ili članka [102. UFEU-a] [...]

[...]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa, novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.

[...]”

Smjernice iz 2006.

3 U točki 2. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58.; u daljnjem tekstu: Smjernice iz 2006.) navodi se da, kada je riječ o utvrđivanju novčanih kazni, „Komisija mora uzimati u obzir i težinu i trajanje povreda” te da „izrečena kazna ne smije premašivati ograničenja utvrđena u članku 23. stavku 2. drugom i trećem podstavku Uredbe br. 1/2003”.

4 U točki 13. tih smjernica predviđa se:

„U određivanju osnovnog iznosa kazne koju će nametnuti, Komisija će upotrijebiti vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga tog poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno […] odnosi u odgovarajućem zemljopisnom području unutar Europskoga gospodarskog prostora [EGP]. Komisija će u pravilu uzeti u obzir prihode od prodaje koje je taj poduzetnik ostvario tijekom posljednje pune poslovne godine svoga sudjelovanja u povred[i].”

5 U točki 20. navedenih smjernica određuje se:

„Težina svake vrste povreda ocjenjuje se za svaki slučaj posebno, uzimajući u obzir sve bitne okolnosti pojedinog slučaja.”

6 U točki 21. istih smjernica navodi se:

„U pravilu se udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir utvrđuje u visini do 30% vrijednosti prihoda od prodaje.”

7 Prema odredbi točke 22. Smjernica iz 2006:

„Pri odlučivanju treba li udio vrijednosti prihoda od prodaje, koji se u danom slučaju treba razmotriti, biti na donjem ili na gornjem dijelu tog raspona, Komisija uzima u obzir niz čimbenika kao što je narav povreda, zajednički tržišni udio svih dotičnih poduzetnika, zemljopisni opseg povreda te je li povreda u potpunosti izvršena ili ne.”

8 Točkom 23. tih smjernica predviđa se:

„Horizontalni sporazumi o određivanju cijena, podjeli tržišta te ograničenju proizvodnje […], koji su obično tajni, po svojoj su naravi među najtežim oblicima ograničavanja tržišnog natjecanja. Sa stajališta politike tržišnog natjecanja, njih se kažnjava visokim novčanim kaznama. Stoga je udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir u takvim slučajevima povreda u pravilu u gornjem dijelu tog raspona.”

9 Točka 25. navedenih smjernica glasi kako slijedi:

„Osim toga, bez obzira na trajanje sudjelovanja poduzetnika u povredi, Komisija u osnovni iznos uključuje iznos od između 15% i 25% vrijednosti prihoda od prodaje kako je definirano gore u odjeljku A kako bi odvratila poduzetnike od samog sklapanja horizontalnih sporazuma o određivanju cijena, podjeli tržišta i ograničenju proizvodnje. Takav dodatni iznos Komisija može primijeniti i u slučaju drugih povreda. U svrhu odlučivanja o udjelu vrijednosti prihoda prodaje koji se treba razmotriti u pojedinom slučaju, Komisija uzima u obzir niz čimbenika, a posebno one spomenute u točki 22.”

10 U točki 29. istih smjernica navodi se:

„Osnovni se iznos može sniziti ako Komisija utvrdi postojanje olakotnih okolnosti, kao što su:

— ako dotični poduzetnik dokaže da je prekinuo povredu odmah nakon intervencije Komisije[;] to se ne primjenjuje na tajne sporazume ili ponašanje (osobito kartele),

— ako poduzetnik dokaže da je povreda nastupila nepažnjom,

— ako poduzetnik dokaže da je njegovo sudjelovanje u povredi znatno ograničeno i tako dokaže da je tijekom razdoblja u kojemu je sudjelovao u sporazumu koji predstavlja povredu zapravo izbjegavao provoditi takav sporazum opredjeljujući se za konkurentno ponašanje na tržištu[;] sama činjenica da je poduzetnik sudjelovao u povredi kraće od drugih ne smatra se olakotnom okolnošću budući da se to već odražava u osnovnom iznosu kazne,

— ako je dotični poduzetnik učinkovito surađivao s Komisijom u opsegu koji premašuje područje primjene Obavijesti o oslobađanju od kazne te koji premašuje njegovu zakonsku obvezu suradnje,

— ako su javna tijela ili zakonodavstvo […] dozvoljavali ili poticali protutržišno ponašanje poduzetnika.”

Okolnosti spora i sporna odluka

11 Okolnosti spora izložene su u točkama 1. do 27. pobijane presude i mogu se sažeti kako slijedi.

12 Laufen Austria je u vrijeme kada su se dogodile činjenice koje predstavljaju utvrđenu povredu proizvodio keramičke proizvode pod vlastitim robnim markama te je na tržište plasirao te proizvode kao i proizvode koje su proizvodili njegovi konkurenti. Njegova prodaja bila je koncentrirana u Austriji, a u manjoj mjeri i u Njemačkoj. Dana 29. listopada 1999. društvo Roca Sanitario SA, društvo majka grupacije društava koja posluju u sektoru kupaonske opreme (u daljnjem tekstu: grupacija Roca), preuzelo je grupaciju na čijem je čelu bilo švicarsko društvo Keramik Holding AG, koje je bilo vlasnik cjelokupnog kapitala društva Laufen Austria.

13 Dana 15. srpnja 2004. Masco Corp. i njegova društva kćeri, među kojima Hansgrohe AG, koji proizvodi sanitarne armature, i Hüppe GmbH, koji proizvodi pregrade za tuš kabine, obavijestili su Komisiju o postojanju zabranjenog sporazuma u sektoru kupaonske opreme te su zatražili oslobođenje od kazni na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002., C 45, str. 3.; u daljnjem tekstu: Obavijest iz 2002. o suradnji) ili, podredno, smanjenje iznosa novčanih kazni koje im mogu biti izrečene.

14 Komisija je 9. i 10. studenoga 2004. provela nenajavljene pretrage u prostorijama nekoliko društava i nacionalnih strukovnih udruženja koja djeluju u sektoru kupaonske opreme. Nakon što je između 15. studenoga 2005. i 16. svibnja 2006. tim društvima i udruženjima, uključujući Roca SARL (u daljnjem tekstu: Roca) i Laufen Austria, uputila zahtjeve za dostavu informacija, Komisija je 26. ožujka 2007. usvojila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama. Ta je obavijest među ostalim dostavljena i tužitelju.

15 Dana 17. siječnja 2006. Roca je u svoje ime i u ime grupacije kojoj pripada Laufen Austria, s obzirom na to da je Roca preuzela poslovanje te grupacije u Francuskoj, zatražila oslobođenje od kazne na temelju Obavijesti iz 2002. o suradnji ili, podredno, smanjenje iznosa novčane kazne koja joj može biti izrečena.

16 Nakon saslušanja održanog od 12. do 14. studenoga 2007., slanja pojedinim društvima, među kojima i tužitelju, dopisa u kojem se izlažu činjenice dana 9. srpnja 2009. te slanja zahtjeva čiji je adresat bio tužitelj radi dostave dodatnih informacija, Komisija je 23. lipnja 2010. donijela spornu odluku kojom je utvrdila postojanje povrede članka 101. stavka 1. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994., L 1, str. 3.; u daljnjem tekstu: Sporazum o EGP-u), u sektoru kupaonske opreme. Utvrdila je da se ta povreda, u kojoj je navodno sudjelovalo 17 poduzetnika, odvijala u različitim razdobljima između 16. listopada 1992. i 9. studenoga 2004. i to u obliku niza protutržišnih sporazuma ili usklađenih djelovanja na području Belgije, Njemačke, Francuske, Italije, Nizozemske i Austrije. Prema toj odluci, zabranjeni sporazum se odnosio na proizvode kupaonske opreme koji ulaze u jednu od sljedeće tri podskupine proizvoda: sanitarne armature, pregrade za tuš kabine i njihovi dodatni dijelovi te keramički proizvodi (u daljnjem tekstu: tri podskupine proizvoda).

17 Komisija je među ostalim naglasila postojanje nacionalnih strukovnih udruženja čiji su članovi obavljali djelatnosti koje pokrivaju sve tri podskupine proizvoda, koja je nazvala „koordinacijskim tijelima”, nacionalnih strukovnih udruženja čiji su se članovi bavili djelatnošću vezanom uz najmanje dvije od tri navedene podskupine proizvoda, koje je nazvala „udruženjima za više proizvoda”, kao i specijaliziranih udruženja čiji su se članovi bavili djelatnošću iz jedne od te tri podskupine proizvoda. Konačno, Komisija je utvrdila postojanje središnje grupe poduzetnika koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu u različitim državama članicama kao i u okviru koordinacijskih tijela i udruženja za više proizvoda.

18 Vezano uz sudjelovanje grupacije Roca u utvrđenoj povredi, Komisija je utvrdila da je ta grupacija znala za povredu za tri podskupine proizvoda. Međutim, kada je riječ o zemljopisnom opsegu zabranjenog sporazuma, Komisija je zaključila da se ne može smatrati da je grupacija Roca znala za njegovu opću primjenu, nego da samo treba smatrati da je znala za koluzivna djelovanja u Francuskoj i Austriji.

19 Komisija je tako u članku 1. stavku 3. sporne odluke utvrdila da su Laufen Austria, Roca Sanitario i Roca povrijedili članak 101. stavak 1. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o EGP-u jer su sudjelovali u trajnom sporazumu i usklađenim djelovanjima u sektoru kupaonske opreme u Francuskoj i Austriji.

20 Pri određivanju iznosa novčane kazne izrečene svakom poduzetniku Komisija se oslanjala na Smjernice iz 2006.

21 Komisija je najprije utvrdila osnovni iznos novčane kazne. Pritom je pojasnila da se taj izračun za svakog poduzetnika temeljio na njegovim prihodima od prodaje u pojedinoj državi članici, pomnoženim s brojem godina sudjelovanja u utvrđenoj povredi u svakoj državi članici i za svaku pojedinu podskupinu proizvoda, na način da se vodilo računa o tome da određeni poduzetnici obavljaju djelatnosti samo u određenim državama članicama ili samo u pogledu nekih od tri podskupine proizvoda.

22 Nakon što je dala to pojašnjenje, Komisija je odredila koeficijent težine utvrđene povrede po stopi od 15% vrijednosti prihoda od prodaje u smislu točaka 20. do 23. Smjernica iz 2006. (u daljnjem tekstu: koeficijent „težina povrede”). U tom pogledu, prilikom ocjene te povrede uzela je u obzir četiri kriterija: zajednički tržišni udio, prirodu i zemljopisni opseg povrede te je li povreda u potpunosti izvršena.

23 Nadalje, Komisija je u slučaju tužitelja odredila koeficijent koji s obzirom na trajanje utvrđene povrede treba primijeniti na osnovni iznos tužiteljeve novčane kazne, na temelju odredbi točke 24. Smjernica iz 2006., u iznosu od 10, što je brojka koja odgovara sudjelovanju u povredi na području Austrije za keramičke proizvode za deset godina.

24 Konačno, kako bi spornoj odluci dala odvraćajući učinak, Komisija je na temelju odredbi točke 25. Smjernica iz 2006. te uzimajući u obzir četiri kriterija za ocjenu navedena u točki 22. ove presude, povećala osnovni iznos novčane kazne tako što je na vrijednost prihoda od prodaje primijenila dodatni koeficijent (u daljnjem tekstu: koeficijent „dodatni iznos”) po stopi od 15%.

25 U slučaju grupacije Roca iz toga je proizašao osnovni iznos novčane kazne u visini od 3 000 000 eura za koluzivna djelovanja vezana uz sanitarne armature na francuskom tržištu i osnovni iznos novčane kazne u visini od 35 700 000 eura za koluzivna djelovanja vezana uz keramičke proizvode, od čega se 3 700 000 eura odnosilo na francusko tržište, a 32 000 000 eura na austrijsko tržište.

26 Nakon što je utvrdila osnovni iznos, Komisija je ispitala postojanje otegotnih ili olakotnih okolnosti koje bi mogle opravdati prilagodbu osnovnog iznosa novčane kazne. Ona za tužitelja nije pronašla nikakve olakotne ni otegotne okolnosti.

27 Kao treći korak, Komisija je primijenila gornju granicu od 10% prihoda (u daljnjem tekstu: gornja granica od 10%) na temelju članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003. Nakon primjene te gornje granice, iznos novčane kazne određen za grupaciju Roca iznosio je 38 700 000 eura.

28 Komisija je potom kao četvrti korak zaključila da grupacija Roca, kojoj je pripadao tužitelj, nije imala pravo na smanjenje iznosa novčanih kazni na temelju Obavijesti iz 2002. o suradnji. Kao prvo, zaključila je da se ne može smatrati da dokazi koje je ta grupacija iznijela predstavljaju značajnu dodatnu vrijednost u smislu točke 21. te obavijesti. Drugo, smatrala je da ta grupacija tijekom upravnog postupka nije pokazala istinski duh suradnje.

29 Na temelju svega navedenog, Komisija je u članku 1. stavku 3. sporne odluke utvrdila da je tužitelj povrijedio članak 101. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o EGP-u jer je od 12. listopada 1994. do 9. studenoga 2004. sudjelovao u trajnom sporazumu ili usklađenim djelovanjima u sektoru kupaonske opreme u Francuskoj i Austriji.

30 Odredbom članka 2. stavka 4. sporne odluke Komisija je tužitelju izrekla novčanu kaznu od 32 000 000 eura, od čega 17 700 000 eura solidarno s društvom Roca Sanitario.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

31 Dana 8. rujna 2010. društvo Laufen Austria podnijelo je tajništvu Općeg suda tužbu kojom se traži poništenje sporne odluke u dijelu u kojem se ona odnosi na to društvo odnosno, podredno, smanjenje iznosa izrečene mu novčane kazne.

32 Laufen Austria je u prilog svojem zahtjevu za djelomično poništenje sporne odluke iznio šest tužbenih razloga. Prvi tužbeni razlog ticao se pripisivanja odgovornosti za protutržišna djelovanja koja se stavljaju na teret društvu Roca Sanitario. Drugi tužbeni razlog odnosio se na primjenu gornje granice od 10%. Treći tužbeni razlog bio je vezan uz Komisijinu ocjenu težine povrede koju je počinio Laufen Austria. Četvrti tužbeni razlog temeljio se na povredi načela proporcionalnosti i jednakosti postupanja zbog toga što kao olakotna okolnost nije bio uzet u obzir kontekst gospodarske krize. Peti tužbeni razlog odnosio se na činjenicu da kao olakotna okolnost nije uzet u obzir pritisak koji su vršili veleprodajni trgovci. Šesti tužbeni razlog ticao se pogrešne primjene Obavijesti iz 2002. o suradnji i Smjernica iz 2006.

33 U sklopu podredno istaknutog zahtjeva za smanjenje iznosa novčane kazne Laufen Austria istaknuo je da je njegova uključenost u utvrđenu povredu bila manja nego li drugih sudionika, pozvao se na manju težinu svojega sudjelovanja u počinjenoj povredi kao i na stupanj svoje suradnje s Komisijom.

34 Opći sud je pobijanom presudom odbio šest tužbenih razloga koje je iznio tužitelj, s obrazloženjem da su dijelom nedopušteni, dijelom bespredmetni, a dijelom neosnovani. Smatrao je da nijedan element na koji se tužitelj pozvao kao ni nijedan razlog javnog poretka ne opravdavaju da izvrši svoju neograničenu nadležnost radi smanjenja iznosa novčane kazne koju treba izreći tužitelju.

35 Slijedom toga Opći sud je tužbu društva Laufen Austria odbio u cijelosti.

Zahtjevi stranaka

36 Laufen Austria od Suda zahtjeva da:

— djelomično ukine pobijanu presudu,

— smanji iznos izrečene mu novčane kazne i

— Komisiji naloži snošenje troškova.

37 Komisija od Suda zahtijeva da:

— odbije žalbu i

— društvu Laufen Austria naloži snošenje troškova.

O žalbi

38 Žalitelj u prilog žalbi iznosi dva žalbena razloga. Prvi žalbeni razlog temelji se na tvrdnji da je Opći sud primjenjujući gornju granicu predviđenu Uredbom br. 1/2003 povrijedio obvezu obrazlaganja, načela individualizacije kazni i osobne odgovornosti, proporcionalnosti i jednakosti postupanja. Drugi žalbeni razlog temelji se na tvrdnji da je Opći sud povrijedio načela individualizacije sankcije i osobne

odgovornosti, proporcionalnosti, jednakosti postupanja i zaštite legitimnih očekivanja kao i obvezu obrazlaganja, time što je odbio zahtjev za smanjivanje osnovnog iznosa novčane kazne izrečene tužitelju.

Prvi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

39 Prvim žalbenim razlogom Laufen Austria u bitnome tvrdi da je Opći sud povrijedio svoju obvezu obrazlaganja te načela individualizacije kazni, osobne odgovornosti, proporcionalnosti i jednakosti postupanja, kada je u točkama 148. do 154. pobijane presude uzeo u obzir ukupne prihode društva Roca Sanitario za izračun gornje granice od 10% predviđene člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003, uključujući i razdoblje tijekom kojega je Laufen Austria bio jedini odgovoran za predmetnu povredu.

40 Laufen Austria u tom pogledu tvrdi da u razdoblju povrede koje je prethodilo preuzimanju Keramik Holdinga od strane društva Roca Sanitario, on s društvom Roca Sanitario nije činio jedinstvenu gospodarsku cjelinu. Smatra naime da iz sudske prakse Suda proizlazi da tu gornju granicu treba izračunati samo prema prihodu poduzetnika koji je odgovoran za povredu.

41 Prema tome tvrdi da je Opći sud kod izračuna novčane kazne za to razdoblje trebao primijeniti gornju granicu od 10% samo u odnosu na pojedinačni prihod društva Laufen Austria.

42 Laufen Austria nadalje tvrdi da Opći sud nije postupio u skladu s obvezom obrazlaganja te da je povrijedio načelo jednakosti postupanja jer nije uzeo u obzir ni ranije Komisijine odluke ni presude Općeg suda u kojima je iznos novčane kazne izrečene društvu kćeri u okolnostima usporedivima s okolnostima konkretnog slučaja bio izračunat uzimajući u obzir vlastita sredstva tog društva kćeri.

43 Komisija osporava tužiteljeve argumente.

Ocjena Suda

44 Kao što je to Sud već ranije utvrdio, tekst odredbe članka 23. stavka 2. drugog podstavka Uredbe br. 1/2003 jasan je kada zahtijeva da „[z]a svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa, novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini” (presuda od 4. rujna 2014., YKK i dr./Komisija, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, t. 58.).

45 Pojam „poduzetnika koji sudjeluje u povredi” u smislu navedene odredbe mora nužno biti isti kod primjene članka 101. UFEU-a, jer se takav pojam ne može drugačije tumačiti za pripisivanje povrede i za primjenu gornje granice od 10% (presuda od 4. rujna 2014., YKK i dr./Komisija, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, t. 59.).

46 Dakle, kada poduzetnika kojeg Komisija smatra odgovornim za povredu članka 101. UFEU-a, preuzme drugi poduzetnik unutar kojeg on zadrži kao podružnica svojstvo zasebnog gospodarskog subjekta, Komisija mora uzeti u obzir prihod svakog od tih gospodarskih subjekata u razdoblju prije preuzimanja, kako bi na njih eventualno primijenila gornju granice od 10% (presuda od 4. rujna 2014., YKK i dr./Komisija, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, t. 60.).

47 U tom smislu, cilj utvrđivanja u članku 23. stavku 2. Uredbe br. 1/2003 gornje granice od 10% prihoda svakog poduzetnika koji je sudjelovao u povredi, osobito je izbjeći da izricanje novčane kazne u iznosu većem od te gornje granice nadiđe platežnu mogućnost poduzetnika na datum utvrđivanja njegove odgovornosti za povredu i izricanja novčane kazne od strane Komisije (presuda od 4. rujna 2014., YKK i dr./Komisija, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, t. 63.).

48 U prilog takvom zaključku ide članak 23. stavak 2. drugi podstavak te uredbe koji zahtijeva, u odnosu na gornju granicu od 10%, da se ona izračunava na temelju financijske godine koja prethodi godini odluke Komisije kojom se sankcionira povreda. Takav zahtjev se doista poštuje kada se ta gornja granica utvrđuje samo na temelju prihoda podružnice, glede novčane kazne koja je isključivo njoj izrečena, u odnosu na razdoblje prije njezinog preuzimanja od strane društva majke. Iz toga proizlazi da se u takvim okolnostima kod izračuna novčane kazne stvarno uzima u obzir strukturni razvoj poduzetnika koji je odgovoran kao gospodarski subjekt (presuda od 4. rujna 2014., YKK i dr./Komisija, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, t. 64.).

49 Prema tome, budući da društvo majka ne može biti odgovorno za povredu koju je njezino društvo kćer počinilo prije dana njezina preuzimanja, Komisija prilikom izračuna gornje granice od 10% treba uzeti u obzir vlastite prihode tog društva kćeri, ostvarene tijekom poslovne godine koja je prethodila godini u kojoj je donesena odluka o sankcioniranju povrede.

50 Opći je sud stoga učinio pogrešku koja se tiče prava kada je u točki 150. pobijane presude zaključio da u slučaju kad se pravi razlika između prvog razdoblja, u kojem je društvo kćer jedino odgovorno za povredu, i drugog razdoblja, u kojem je društvo majka za povredu odgovorno solidarno sa svojim društvom kćeri, članak 23. stavak 2. Uredbe br. 1/2003 Komisiju ne obvezuje da provjeri prelazi li dio novčane kazne za koji društvo majka nije solidarno odgovorno za plaćanje, gornju granicu od 10% prihoda samog društva kćeri.

51 Iz navedenog slijedi – pri čemu nema potrebe odlučivati o drugim argumentima na koje se tužitelj poziva u prilog prvom žalbenom razlogu, posebno one koji se tiču povrede obveze obrazlaganja – da taj žalbeni razlog valja proglasiti neosnovanim. Pobijanu presudu stoga valja ukinuti u mjeri u kojoj se njome utvrđuje da Komisija nije učinila nikakvu pogrešku kada je za potrebe primjene gornje granice od 10% uzela u obzir prihode grupacije Roca, kada je riječ o razdoblju u kojem je društvo Laufen Austria bilo jedino odgovorno za povredu.

Drugi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

52 Drugim žalbenim razlogom Laufen Austria prigovara da je Opći sud među ostalim u točkama 164. do 193. te 259. do 261. pobijane presude povrijedio načela individualizacije sankcije i osobne odgovornosti, proporcionalnosti, jednakosti postupanja i zaštite legitimnih očekivanja te svoju obvezu obrazlaganja, zato što nije izvukao zaključke iz svojeg utvrđenja da je težina sudjelovanja u povredi koja se pripisuje društvu Laufen Austria bila manja u usporedbi s drugim sudionicima u zabranjenom sporazumu, posebno prilagodbom koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos” te smanjenjem osnovnog iznosa novčane kazne.

53 Laufen Austria kao prvo tvrdi da točke 164. do 193. pobijane presude sadržavaju pogrešku koja se tiče prava jer se u njima u kontekstu utvrđivanja iznosa novčane kazne ne uzima u obzir činjenica da je njegovo sudjelovanje u povredi imalo manju težinu u odnosu na sudjelovanje drugih sankcioniranih poduzetnika. U tom smislu tvrdi da se u pobijanoj presudi ne pravi razlika, osim kada je riječ o zemljopisnom opsegu sudjelovanja u povredi, između težine postupanja društva Laufen Austria i težine postupanja poduzetnika koji su činili „jezgru” uključenih poduzetnika, prema naravi njihovih postupanja. Smatra da je u skladu s načelom nediskriminacije Opći sud trebao smanjiti osnovni iznos

novčane kazne izrečene društvu Laufen Austria tako da na njega primijeni koeficijente „težina povrede” i „dodatni iznos” niže od onih koji su primijenjeni na te poduzetnike te da izvuče zaključke iz svojih utvrđenja u točkama 187., 259. i 260. pobijane presude.

54 Drugo, Laufen Austria smatra da dio obrazloženja sadržan u točkama 186. do 260. pobijane presude proturječi sudskoj praksi koja se primjenjuje vezano uz stupnjevanje novčanih kazni, te da se u njemu pogrešno prednost daje načelu proporcionalnosti novčane kazne na štetu načela jednakosti postupanja.

55 Treće, smatra da je manju težinu sudjelovanja društva Laufen Austria u utvrđenoj povredi trebalo uzeti u obzir kao olakotnu okolnost u smislu točke 29. treće alineje Smjernica iz 2006. Naime, tvrdi da je Opći sud u točkama 189. do 191. pobijane presude isključio bilo kakvo smanjivanje novčane kazne po toj osnovi, temeljeći se na pretjerano restriktivnom i pogrešnom tumačenju te odredbe.

56 Četvrto, tvrdi da je Opći sud povrijedio načelo zaštite legitimnih očekivanja i obvezu obrazlaganja kada je u točki 183. pobijane presude zaključio da Komisija nije odstupila od metode izračuna iznosa novčane kazne predviđene Smjernicama iz 2006.

57 Komisija opovrgava tužiteljeve argumente. Osim toga, iako zaključuje da je Opći sud s pravom odbio tužiteljeve argumente o povredi načela jednakog postupanja i proporcionalnosti, smatra da je u osnovi netočna teza Općeg suda prema kojoj su koeficijenti „težina povrede” i „dodatni iznos” primijenjeni na tužitelja koji je u povredi sudjelovao samo u okviru Austrije, trebali biti različiti od koeficijenata primijenjenih na druge članove predmetnog zabranjenog sporazuma koji su sudjelovali u povredi na području šest država članica i u pogledu tri podskupine proizvoda. Komisija stoga predlaže da Sud izmjeni obrazloženje.

Ocjena Suda

58 Uvodno valja podsjetiti da je Opći sud jedini nadležan nadzirati način na koji je Komisija u svakom pojedinačnom slučaju ocijenila težinu nezakonitih ponašanja. U okviru žalbenog postupka cilj je nadzora koji provodi Sud, s jedne strane, ispitati u kojoj je mjeri Opći sud na pravno ispravan način uzeo u obzir sve čimbenike bitne za ocjenu težine pojedinog ponašanja u svjetlu članka 101. UFEU-a i članka 23. Uredbe br. 1/2003 te, s druge strane, provjeriti je li Opći sud u zadovoljavajućoj pravnoj mjeri odgovorio na sve argumente iznesene u prilog zahtjevu za ukidanje novčane kazne ili za smanjenje njezina iznosa (vidjeti među ostalim presude od 17. prosinca 1998., Baustahlgewebe/Komisija, C-185/95 P, EU:C:1998:608, t. 128.; od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 244., te od 5. prosinca 2013., Solvay Solexis/Komisija, C-449/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:802, t. 74.).

59 No, s obzirom na to da Laufen Austria u svom drugom žalbenom razlogu prigovara da Opći sud ni u okviru provođenja nadzora zakonitosti sporne odluke u točkama 164. do 193. pobijane presude ni u okviru svoje neograničene ovlasti određivanja novčane kazne u točkama 258. do 261. te presude, nije uzeo u obzir činjenicu da tužiteljevo sudjelovanje u utvrđenoj povredi ima manju težinu od sudjelovanja poduzetnika koji su činili „jezgru” zabranjenog sporazuma, treba naglasiti da Sud, kad odlučuje o pravnim pitanjima u okviru žalbe, ne može iz razloga pravičnosti zamijeniti ocjenu Općeg suda svojom ocjenom, kada je taj sud izvršavajući svoju neograničenu nadležnost odlučio o iznosu novčanih kazni izrečenih poduzetnicima zbog povrede prava Unije (presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 245., i od 11. srpnja 2013., Gosselin Group/Komisija, C-429/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:463, t. 87.).

60 S druge strane valja također podsjetiti da prilikom utvrđivanja iznosa novčanih kazni treba uzeti u obzir trajanje povrede i sve elemente koji mogu utjecati na ocjenu težine te povrede (presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 240., i od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 98.).

61 Među elementima koji mogu utjecati na ocjenu težine povrede nalaze se ponašanje svakog poduzetnika, uloga koju je svaki od njih imao u uspostavljanju zabranjenog sporazuma ili usklađenih djelovanja, dobit koju su mogli ostvariti iz tih sporazuma ili djelovanja, njihova veličina i vrijednost robe o kojoj je riječ kao i rizik koji povrede takve vrste predstavljaju za ciljeve Europske unije (presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 242., i od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 100.).

62 U konkretnom slučaju, kao što proizlazi iz točke 179. pobijane presude, nesporno je da je Laufen Austria sudjelovao u povredi koja se sastojala u provođenju koordiniranja budućih povećanja cijena, da je zbog svojega sudjelovanja na sastancima koordinacijskog tijela Arbeitskreis Sanitärindustrie znao da glavno područje te povrede obuhvaća tri podskupine proizvoda, te da je ta povreda pokrivala cijelo područje Austrije.

63 Opći sud iz toga je zaključio da je Komisija u skladu s točkama 21. do 23. i 25. Smjernica iz 2006. ispravno utvrdila da su koeficijenti „težina povrede” i „dodatni iznos” od 15% primjereni.

64 Laufen Austria, ne osporavajući istinitost povrede opisane u pobijanoj presudi, s tim u vezi prigovara da Opći sud nije uzeo u obzir činjenicu da on nije pripadao „jezgri” zabranjenog sporazuma među ostalim i zbog toga što nije doprinio njezinu stvaranju ni održavanju.

65 No, čak i pod pretpostavkom da je ta činjenica dokazana, ona ni u kojem slučaju ne može dokazivati da je Opći sud trebao zaključiti da koeficijenti „težina povrede” i „dodatni iznos” po stopi od 15% nisu bili primjereni ili da su bili previsoki, zato što taj postotak ima opravdanje u samoj prirodi predmetne povrede, tj. provođenju koordiniranog povećanja cijena. Ta povreda naime spada među najteže oblike ograničavanja tržišnog natjecanja u smislu točaka 23. i 25. Smjernica iz 2006., a navedena stopa od 15% odgovara najnižoj stopi na ljestvici sankcija predviđenih za takve povrede u skladu s tim smjernicama (vidjeti u tom smislu presude od 11. srpnja 2013., Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, t. 124. i 125., te od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 125.).

66 Prema tome, Opći je sud u točkama 179. i 258. pobijane presude ispravno zaključio da Komisija nije povrijedila načelo proporcionalnosti kada je koeficijente „težina povrede” i „dodatni iznos” odredila po stopi od 15% bez obzira na zemljopisni opseg sudjelovanja tužitelja u predmetnoj povredi.

67 S obzirom na to da Laufen Austria prigovara da je Opći sud, unatoč tome što je utvrdio da je njegovo sudjelovanje u povredi imalo manju težinu u odnosu na druge sudionike u predmetnom zabranjenom sporazumu, za njega prihvatio navedene koeficijente te da je time prekršio načelo jednakosti postupanja, treba reći, kao što je to u bitnome navela i Komisija, da obrazloženje sadržano u točkama 186. i 187. te točkama 259. i 260. pobijane presude prema kojem, s jedne strane, povredu koja obuhvaća područja šest država članica i tri podskupine proizvoda treba smatrati težom od povrede poput predmetne koja je počinjena na području samo jedne države članice, te prema kojem je, s druge strane, poduzetnicima koji su sudjelovali u toj prvoj povredi trebalo zbog same te činjenice odrediti novčanu kaznu utvrđenu na temelju koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos” koji su veći od onih primijenjenih na tužitelja, sadržava pogrešku koja se tiče prava.

68 Naime, kada je riječ o utvrđivanju koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos”, iz točaka 22. i 25. Smjernica iz 2006. proizlazi da je potrebno uzeti u obzir niz čimbenika, poglavito one koji se navode u točki 22. tih smjernica. Iako je prilikom ocjene težine povrede, a potom i određivanja iznosa izrečene novčane kazne, moguće među ostalim uzeti u obzir i zemljopisni opseg povrede, sama činjenica da jedna povreda ima veći zemljopisni opseg od druge ne može nužno značiti da tu prvu povredu, promatranu u cjelini i posebice s obzirom na svoju narav, treba smatrati težom od druge povrede, te da je shodno tome opravdano određivanje viših koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos” u odnosu na koeficijente primijenjene na izračun novčane kazne kojom se sankcionira ta druga povreda (vidjeti u tom smislu presudu od 10. srpnja 2014., Telefónica i Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, t. 178.).

69 Stoga treba podsjetiti da načelo jednakog postupanja predstavlja opće načelo prava Unije utvrđeno člancima 20. i 21. Povelje Europske Unije o temeljnim pravima. Iz ustaljene sudske prakse slijedi da to načelo zahtijeva da se u usporedivim situacijama ne postupa na različit način i da se u različitim situacijama ne postupa na jednak način, osim ako takvo postupanje nije objektivno opravdano (vidjeti među ostalim presudu od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 51.).

70 Opći sud dužan je poštovati navedeno načelo ne samo u okviru provedbe nadzora zakonitosti Komisijine odluke o izricanju novčanih kazni, nego i prilikom izvršavanja neograničene nadležnosti. Naime, izvršavanje takve nadležnosti ne smije dovesti do diskriminacije između poduzetnika koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu ili usklađenom djelovanju koje je protivno članku 101. stavku 1. UFEU-a prilikom određivanja iznosa novčanih kazni koje im se izriču (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2014., Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 77.).

71 No, kako proizlazi iz sudske prakse Suda, pri ocjenjivanju težine povrede, na temelju istog načela, uzimanje u obzir razlika među poduzetnicima koji su sudjelovali u istom zabranjenom sporazumu, posebno u pogledu zemljopisnog opsega njihovih pojedinih sudjelovanja, ne treba nužno provesti pri utvrđivanju koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos”, nego je to moguće učiniti i u nekom drugom stadiju izračuna novčane kazne, primjerice pri prilagodbi osnovnog iznosa ovisno o olakotnim i otegotnim okolnostima na temelju točaka 28. i 29. Smjernica iz 2006. (vidjeti u tom smislu presude od 11. srpnja 2013., Gosselin Group/Komisija, C-429/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:463, t. 96. do 100., te od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 104. i 105.).

72 Kao što je navela Komisija, takve se razlike mogu odraziti i kroz vrijednost prihoda od prodaje prihvaćenu za izračun osnovnog iznosa novčane kazne, zato što ta vrijednost upućuje na važnost, za svakog uključenog poduzetnika, njegova sudjelovanja u predmetnoj povredi, u skladu s točkom 13. Smjernica iz 2006. koja omogućava da se kao polazišna točka za određivanje visine novčane kazne uzme iznos koji odražava gospodarski značaj povrede i doprinos poduzetnika toj povredi (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 76.).

73 Prema tome, budući da je nesporno da je osnovni iznos novčane kazne izrečene tužitelju utvrđen prema vrijednosti prihoda od prodaje koje je tužitelj ostvario na području Austrije, Opći sud mogao je u točkama 186. i 187. te 259. i 260. pobijane presude odrediti na 15% te vrijednosti stopu koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos” a da pritom ne povrijedi načelo jednakosti postupanja.

74 Bez obzira što iz navedenog proizlazi da obrazloženje Općeg suda dano u točkama 186. i 187. te 259. i 260. pobijane presude sadržava pogreške koje se tiču prava, treba podsjetiti da ako obrazloženje odluke Općeg suda upućuje na povredu prava Unije, a njezina je izreka osnovana iz nekih drugih pravnih razloga, takva povreda ne može dovesti do ukidanja te odluke, nego je nužno provesti izmjenu

obrazloženja (vidjeti u tom smislu presude od 9. lipnja 1992., Lestelle/Komisija, C-30/91 P, EU:C:1992:252, t. 28., i od 9. rujna 2008., FIAMM i dr./Vijeće i Komisija, C-120/06 P i C-121/06 P, EU:C:2008:476, t. 187. i navedenu sudsku praksu).

75 Kao što je razvidno iz dijela obrazloženja navedenog u točkama 68. do 73. ove presude, koji treba nadomjestiti obrazloženje koje je dao Opći sud, to je ovdje slučaj.

76 Dakle, drugi žalbeni razlog valja odbiti u mjeri u kojoj se njime prigovara da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava i posebno da je povrijedio načela proporcionalnosti i jednakosti postupanja, zato što, s obzirom na to da Opći sud na tužitelja nije primijenio koeficijente „težina povrede" i „dodatni iznos" niže od onih koje je primijenio na poduzetnike čije je sudjelovanje u povredi imalo veću težinu, u pobijanoj presudi nije uzeta u obzir manja težina tužiteljeva sudjelovanja u povredi.

77 Vezano uz prigovor da je Opći sud povrijedio obvezu obrazlaganja i načelo zaštite legitimnih očekivanja kada je u točki 183. pobijane presude zaključio da Komisija nije izašla iz okvira metode određivanja iznosa novčane kazne predviđene Smjernicama iz 2006., treba reći da je Opći sud u točkama 169. i 170. pobijane presude na općenit način iznio opis te metode, a u točkama 172. do 174. te presude i opis kako ju je u konkretnom slučaju primijenila Komisija.

78 Taj se prigovor dakle ne može prihvatiti.

79 Konačno, kada je riječ o prigovoru da Opći sud u kontekstu olakotnih okolnosti u smislu točke 29. treće alineje Smjernica iz 2006. nije uzeo u obzir manju težinu tužiteljeva sudjelovanja u povredi u odnosu na težinu drugih sudionika, nesporno je da je Laufen Austria samo iznio tvrdnju o ograničenosti svojeg sudjelovanja u utvrđenoj povredi.

80 No da bi mogao ostvariti smanjenje iznosa novčane kazne zbog tih olakotnih okolnosti, tužitelj bi u skladu s točkom 29. Smjernica iz 2006. morao dokazati da je stvarno izbjegao provoditi takav protupravni sporazum opredjeljujući se za konkurentno ponašanje na tržištu, što, kao što je Opći sud utvrdio u točki 191. pobijane presude, tužitelj nije dokazao.

81 Bez obzira na sve, takva se ocjena dokaza – osim u slučaju njihova iskrivljavanja, što u konkretnom slučaju nije prigovoreno – u žalbenom postupku ne može preispitivati (vidjeti u tom smislu presude od 13. siječnja 2011., Media-Saturn-Holding/OHIM, C-92/10 P, neobjavljena, EU:C:2011:15, t. 27.; od 10. srpnja 2014., Grčka/Komisija, C-391/13 P, neobjavljena, EU:C:2014:2061, t. 28. i 29., te od 20. siječnja 2016., Toshiba Corporation/Komisija, C-373/14 P, EU:C:2016:26, t. 40.).

82 Prigovor o ispitivanju olakotnih okolnosti od strane Općeg suda u smislu točke 29. treće alineje Smjernica iz 2006. stoga valja odbiti.

83 Slijedom svih prethodnih razmatranja drugi žalbeni razlog valja odbiti.

O vraćanju predmeta pred Opći sud

84 U skladu s člankom 61. stavkom 1. Statuta Suda Europske unije, kada Sud ukine odluku Općeg suda, Sud može sam konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta ili vratiti predmet na odlučivanje Općem sudu.

85 No budući da u konkretnom slučaju Sud ne raspolaže podacima o prihodima koje je Laufen Austria ostvario u godini prije donošenja sporne odluke, stanje postupka Sudu ne dopušta odlučivanje. Shodno tome, ovaj predmet valja vratiti Općem sudu na ponovno odlučivanje.

Troškovi

86 S obzirom na to da predmet valja vratiti Općem sudu, o troškovima žalbenog postupka odlučit će se naknadno.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) proglašava i presuđuje:

1) **Ukida se presuda Općeg suda Europske unije od 16. rujna 2013., Laufen Austria/Komisija (T-411/10, EU:T:2013:443).**

2) **Predmet se vraća Općem sudu Europske unije kako bi on donio odluku o zahtjevu za smanjenje izrečene novčane kazne koji je podnio Laufen Austria AG.**

3) **O troškovima će se odlučiti naknadno.**

Potpisi